

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Rozdział I	
Historyczna zmienność bezpośredniej i pośredniej obecności świeckich światopoglądów filozoficznych w kulturze	7
Kultura jako ogół form świadomości społecznej	8
Światopoglądowotwórcze dziedziny kultury	12
Kryteria uznania danej wiedzy za „filozofię”	21
Typologie orientacji filozoficznych	25
Filozofia a poszczególne dziedziny kultury	26
Kwestia rozwoju filozofii	30
Indywidualna świadomość konkretnych filozofów	35
Rozdział II	
Demityzacja europejskiej kultury światopoglądowej, zasadnicze etapy ewolucji filozofii europejskiej	39
Pierwsze „odczarowanie świata”	40
Drugie „odczarowanie świata”	43
Periodyzacja dziejów filozofii europejskiej	46
Dosłowna treść wiedzy filozoficznej poszczególnych epok	49
„Rewolucje” w filozofii nowożytnej i współczesnej	53
Rozdział III	
Świecka kultura filozoficzna starożytności śródziemnomorskiej	59
Filozofia grecka (VI—IV w.p.n.e.)	60
Kosmologiczny naturalizm i racjonalizm (VI—V wiek)	60
Jońska filozofia przyrody (materializm żywiołowy)	61
Pitagoreizm	62
Żywiołowa dialektyka przyrodnicza	63
Racjonalizm eleatów	63
Teleologiczna wizja przyrody	64
Mechanistyczny obraz Natury (atomizm)	65
Racjonalizm humanistyczny (V/IV wiek)	66
Intelektualizm sofistyczny	67
Intelektualizm etyczny	67
Filozofia cyników	69
Koncepcja etyczna cyrenaików	70
Systemy realizmu pojęciowego (IV wiek)	70
Realizm pojęciowy skrajny	71
Realizm pojęciowy umiarkowany	73
Filozofia hellenistyczno-rzymska (III w. p.n.e. — IV w. n.e.)	75
Epikureizm	76
Stoicy	77
Sceptycyzm	79
Neoplatonizm	80
Filozofia wczesnochrześcijańska (II—V wiek)	81

Apologetyka kościelna	82
Gnostycy	83
Augustynizm	84

Rozdział IV

Sredniowieczne podporządkowanie filozofii względem teologii	88
Filozofia arabska (VIII—XIII w.)	90
Spór mutakallaminów i mutazylitów	90
Arabski arystotelizm wschodni	91
Arabski arystotelizm zachodni	91
Filozofia żydowska (X—XIV w.)	92
Filozofia przedscholastyczna (IX—XI wiek)	93
Dialektycy	94
Antydialektycy	95
Wczesna scholastyka (XII wiek)	96
Wyjściowa formuła filozofii scholastycznej	96
Spór o powszechniki (uniwersalia)	97
Szkola z Chartres	98
Panteizm (materializm)	99
Mistyka	99
Scholastyka „właściwa” (XIII wiek)	99
Augustynizm szkoły franciszkańskiej	100
Wpływ filozofów arabskich	101
Narastanie wpływów arystotelizmu	101
Arystotelizm chrześcijański (dominikanów)	102
Późna scholastyka (XIII—XIV wiek)	105
Filozofia XV wieku	108

Rozdział V

Nowożytny przełom w filozofii	110
Odnowienie filozofii starożytnej (XV—XVI wiek)	111
Filozofia renesansowa (XVI w. — pocz. XVII w.)	112
Renesansowa filozofia przyrody	113
Filozofia nauk empirycznych (przyrodniczych)	114
Filozofia polityki i prawa	115
Utopie społeczne	116
Renesans scholastyki	117
Reformacyjne koncepcje religii	118
Filozofia XVII wieku	118
Kartezjanizm	120
Szkola z Port Royal i Pascal	121
Okazjonalizm	122
Racjonalizm i panteistyczny determinizm	123
Deizm i naturalizm angielski	123
Materializm mechanistyczny	124

Racjonalizm i monadologiczna koncepcja świata	125
Koncepcja „prawa natury”	125
Rozdział VI	
Filozofia Oświecenia	127
Empiryzm angielski	128
Angielskie koncepcje etyczne (spór o motywy postępowania)	129
Szkocka szkoła filozoficzna	130
Deizm i racjonalistyczny pogląd na świat	130
Filozofia polityki i historii	131
Sensualizm	132
Prepozytywizm	133
Materializm przyrodniczy	134
Komunistyczne utopie społeczne	135
Rozdział VII	
Niemiecka filozofia klasyczna	138
Przedkantowska myśl oświeceniowa w Niemczech (1712/16—1770)	139
Filozofia krytyczna Kanta	142
Filozofia absolutnego „Ja”	145
System transcendentálnego idealizmu i filozofia „tożsamości”	146
Idealizm dialektyczny i historyczny	147
Światopogląd „szkoły romantycznej”	149
Rozdział VIII	
Myśl filozoficzna XIX stulecia	150
Filozofia pierwszej połowy XIX w.	152
Utylitaryzm angielski	152
Szkoła szkocka	153
Francuska szkoła ideologów	153
Szkoła heglowska	154
Socjalizm i komunizm utopijny	155
Anarchizm indywidualistyczny	157
Filozofia egzystencji	158
Materializm antropologiczny	159
Pozytywizm klasyczny	160
Materializm historyczny i światopogląd naukowy marksizmu	162
Woluntaryzm	168
„Filozofia wiary” Newmana	168
Transcendentalizm Nowej Anglii	169
Filozofia drugiej połowy XIX wieku	169
Empiryzm i pozytywizm angielski	169
Ewolucjonizm (angielski)	170
Materializm „wulgarny”	171

„Niemiecka metafizyka indukcyjna”	172
Anarchizm kolektywistyczny	173
Niemiecka antynaturalistyczna filozofia humanistyki	173
Renesans scholastyki	181
Scjentyzm	184
Energetyzm	184
Marksizm drugiej połowy XIX w.	185
Realizm epistemologiczny	188
Empiriokrytycyzm	189
Rozdział IX	
Dwudziestowieczny nurt filozofii nauki	190
Konwencjonalizm	195
Fenomenologia	197
Filozofia zdrowego rozsądku, filozofia „realistyczna” Moore’a	199
Pragmatyzm	201
Atomizm logiczny Bertranda Russella (1872—1970)	203
Pierwsza filozofia Ludwiga Wittgensteina (1889—1951)	204
Neopozytywizm	205
Terapeutyka filozoficzna (druga filozofia Wittgensteina oraz szkoła z Cambridge)	208
Brytyjska filozofia lingwistyczna	208
Operacjonizm	209
Hipotetyzm	210
Epistemologia genetyczna Jeana Piageta (1896—1980)	212
Strukturalizm	213
Mity „kultury masowej”	216
Popularnopublicystyczna postać psychoanalizy	219
Rozdział X	
Orientacje filozoficzne współczesnego antysejentyzmu	223
Egzystencjalizm laicki	228
Antropologia filozoficzna	231
Hermeneutyka filozoficzna	232
„Teorie krytyczne” Szkoły Frankfurckiej	236
Posthipotetyzm — koncepcja „anarchizmu metodologicznego”	240
Rozdział XI	
Nurt współczesnej filozofii proreligijnej	246
Sposoby nawiązywania rzeczników stanowisk proreligijnych do świeckich orientacji filozoficznych XX wieku	248
Nurt augustyński i renesans myśli filozoficznej protestantyzmu	250
Neotomizm	255
Ewolucjonizm chrześcijański (teilhadyzm)	258
Nurt egzystencjalno-antropologiczny w filozofii proreligijnej	259

Rozdział XII

Filozoficzna orientacja marksizmu współczesnego	264
„Szkoly” marksizmu filozoficznego bazujące na materializmie historycznym	270
„Szkola” teoretyczno-„praktycystyczna”	270
„Szkola” humanistyczno-„praktycystyczna”	271
„Szkola” kulturowa	271
„Szkoly” marksizmu filozoficznego uprawiane jako filozofia nauk przyrodniczych, przybierające — w odniesieniu do społeczeństwa — postać materializmu historycznego	272
„Szkola” ujęcia filozoficzno-przyrodznawczego	273
„Szkola” bio-psychologizująca	273
„Szkola” instrumentalistyczna	274
„Szkola” dialektyko-kategorialna	274
„Szkoly” marksizmu filozoficznego nawiązującego do humanizmu Karola Marksa	275
„Szkola” antropologiczno-praksistowska	275
Ujęcie „szkoly” kreacjonistycznej	276
„Szkoly” marksizmu filozoficznego nawiązujące — z reguły wprost — do wyróżnionych kierunków pozamarksistowskich	276
Zakończenie	278
Wybrana literatura przedmiotu	279